

Nr 22.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till kostnader för laga skifte i Mässlingens by i Jämtlands län; given Stockholms slott den 17 januari 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att — förutom det understöd till utflyttningar, som enligt därom meddelade föreskrifter kan komma att utgå av allmänna medel, — må från förslagsanslaget till skiften och avvitrningar till gäldande av kostnaderna för laga skiftet i Mässlingens by i Storsjö socken av Jämtlands län av Kungl. Maj:t anvisas bidrag med 1 krona 33 öre för varje hektar inrösningsjord och 1 krona för varje hektar annan mark, som ingått i skiftet, att mellan skiftesdelägarna fördelas efter som de äro skyldiga att deltaga i skifteskostnaderna, dock att bidrag icke må utgå till bolag.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17
januari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              NILSON,
              LÖFGREN,
              friherre PALMSTIERNA,
              RYDÉN,
              UNDÉN,
              THORSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Petersson anförde:

Enär de med laga skiften förenade kostnader befunnits vara alltför betungande för skiftesdelägarna i vissa delar av landet, hava under senare år åtskilliga åtgärder vidtagits av statsmakterna för att bereda lindring i angivna hänseende.

Bland dessa åtgärder har varit medgivande av statsbidrag till skifteskostnaderna. Dylikt statsbidrag har medgivits dels av 1909 års riksdag beträffande sådana laga skiften i Jukkasjärvi och Kare-suando socknar, som därefter kunde vardas avslutade och fastställda, dels av 1910 års riksdag beträffande tre byar inom Jukkasjärvi socken, för vilka laga skiften redan förut fastställts, nämligen Parakkavaara, Junosuando masugnsby och Svappavaara, dels av 1914 års senare riksdag

beträffande Ljungdalens by i Storsjö socken av Jämtlands län, dels ock av 1916 års riksdag beträffande Killinge by i Gällivare socken av Norrbottens län. I de tre sistnämnda fallen, vid vilka skifteskostnaderna helt eller till stor del skulle ersättas efter den före år 1910 gällande dyrare lantmåteritaxan, har bidraget bestämts att utgå med — förutom understöd till utflyttningar enligt därom meddelade föreskrifter — 1 krona 33 öre för varje hektar inrösningsjord och 1 krona för varje hektar annan mark, som ingått i skiftet. Vidare har bestämts, att bidragssumman skulle fördelas mellan delägarna efter samma grund som skifteskostnaderna samt att bidrag icke skulle utgå till bolag eller sådan enskild ägare eller innehavare av i skiftet ingående fastighet, vilken icke vore mantalskriven inom socknen, resp. i vissa fall byn.

Jag har nu att för Kungl. Maj:t anmäla ett ärende, avseende beviljande av dylikt statsbidrag åt åboarna i byn Mässlingen i Storsjö socken av Jämtlands län. Med skrivelse den 17 september 1918 har nämligen länsstyrelsen i nämnda län överlämnat en av 8 byamän i sagda by gjord framställning i dylikt syfte.

I fråga om detta skifteslags naturbeskaffenhet och övriga på befolkningens levnadsförhållanden därstädes inverkande omständigheter inhämtas av handlingarna i ärendet följande.

Förhållandena i byn Mässlingen äro ungefär likartade med dem i Ljungdalen. Mässlingen är emellertid en något mindre by. Den utgöres av 11 trög eller ^{11/20} mantal. Taxeringsvärdet å fasta egendomen utgjorde år 1916 enligt av vederbörande häradsarkivare utfärdat intyg 13,800 kronor; taxering för inkomst har ej varit påförd någon person inom skifteslaget. Brukningsdelarnas antal är 14, därav 1 lägenhet och 3 torp; en ägare är ej bosatt i byn, utan på en annan i en närgränsande socken liggande egendom. Skifteslagets areal är 10,684 hektar, därav 14.5 hektar åker, 46.7 hektar äng, 39.8 hektar odlingsmark, 10,142 hektar avrösningsjord och 441 hektar impediment.

Byn är belägen i översta Härjedalen vid sjön Mässlingen, som genomflytes av Mittåälven, ett av Ljusnans källflöden. Sjön Mässlingen ligger 683.6 meter över havet och åkerjorden är belägen rätt mycket högre än sjön, alltså omkring 700 meter över havet. Detta höga läge gör, att klimatet är synnerligen kargt; säd mognar ej och potatis kan endast odlas på särskilt skyddade lägen, varförutom avkastningen därav är osäker. Jordmänen är sandig och stenig samt fordrar mycken gödsling för att lämna någon avkastning. Byns jordbruk är därför in-skränkt egentligen till frambringande av ladugårdsprodukter, särskilt uppfödande av ungdjur, vilket är förnämsta källan till erhållande av de kontanta medel, som erfordras till skatter och de levnadsbehov, som måste fyllas från andra håll.

Även avkastningen av skogen är obetydlig, då densamma har en hög belägenhet och därigenom ringa tillväxt. Flottningsförhållandena äro svåra; virkets nedflottande kräver 2 å 3 år och flottningsumgålderna bliva därför mycket stora.

Avsättningsmöjligheter för skog inom orten finnas icke. All skogsmarken ligger inom skyddsskogsområdet.

Invånarnas utkomst- och levnadsförhållanden försvåras dessutom genom dåliga kommunikationer, eller rättare sagt bristen på sådana. Närmaste landsväg, i Funäsdalen, ligger på ett avstånd av $2\frac{1}{2}$ mil; banad väg dit saknas. Närmaste mera bebyggda plats är Funäsdalen och närmaste järnväg vid Röros i Norge, dit det är omkring 12 mil. Kyrka och folkskola i Storsjö ligga på ett avstånd av omkring 2 mil.

I byn mantalsskrivna personer uppgingo år 1917 till ett antal av 39. Denna befolkning är ovanligt fästad vid sin karga bygd: emigration till utrikes ort har enligt uppgift ej förekommit på de sista tio åren: Utflyttningar till andra orter inom riket förekomma också sällan.

Äro befolkningens levnadsförhållanden svåra, så försvåras dess ekonomiska ställning än ytterligare genom jämförelsevis tunga umgälder till det allmänna. Utdebiteringen för kommunala och kyrkliga behov inom Storsjö socken har i allmänhet uppgått till mera än 10 kronor för 100 kronors inkomst; år 1914 utgjorde den ensamt för det kommunala 13 kronor 66 öre. Härtill komma kronoutskylder och avgifter till prästerskapet. Vägskatten har utgått för år 1915 med 9 öre, år 1916 med 7 öre och år 1917 med 20 öre för vägfyrek. Vägunderhållet in natura har, till följd av det långa avståndet till vägstyckena, besörjts av vägkassan enligt 12 § i väglagen. Det belopp byns väghållningsskyldiga haft att härför årligen erlägga har utgjort 156 kronor 29 öre, varemot de jämte fastighetsägarna i Ljungdalen haft att uppbära ett bidrag för försvarat vägunderhåll, vilket, om det fördelats efter vägfyrek mellan de olika byarna, dock icke skulle uppgått till 100 kronor för år.

Länsstyrelsen har i ärendet hört skiftesförrättaren, revirförvaltaren och t. f. förste lantmätaren, vilka samtliga tillstyrkt ansökningen. För egen del har länsstyrelsen i sin ovanberörda skrivelse anført i huvudsak följande.

Av upplysningarna i ärendet syntes nogsamt framgå, att invånarna i denna by endast med den största svårighet och under försakelse kunde draga sig fram samt utgöra sina statsborgerliga skyldigheter. Det framginge dock även att de med ärlig strävan och förnöjsamhet framlevde sitt strävsamma liv. I sin framställning anförde de själva härom — och länsstyrelsen kunde för sin del vitsorda, att det låge sanning i deras ord —: »Ehuru vi således måste livnära oss med mycken möda, äro både vi och våra barn starkt fästade vid vår hemtrakt och underkasta oss villigt de besvärligheter, livet här måste kräva och vanan gjort oss lämpliga att uthärda. Vi hoppas även, att vårt arbete här kan vara icke blott oss utan även vårt land till gagn, om ock ringa.»

Laga skifte i Mässlingen, vartill förordnande utfärdats den 9 december 1902, hade påbörjats den 5 januari 1903. Det hade avslutats den 19 september 1913 men återförvisats till förrättningsmannen och vore nu så vida kommet, att handlingarna överlämnats till vederbörande domhavande för fastställelse. Frågan om ståndskogslikvid vore dock uppskjuten, till dess skiftet i övrigt blivit fastställt. Då en sådan likvid sannolikt måste äga rum, återstode ännu någon tid, innan skiftet kunde bliva fullt bragt till ända.

Med skiftet avsåges att vinna en bättre anordning av brukningsdelarna, så att ägorna för varje delägare bleve mera koncentrerade och ett rationellt bruk av dem underlättades. Därför måste emellertid utflyttning i rätt stor omfattning äga rum. Kostnaderna för skiftet hade blivit synnerligen dryga och utan hjälp för delägarna nästan omöjliga att utgöra. Enligt förrättningsmannens upplysning hade de till den 10 december 1916 uppgått till 16,571 kronor 48 öre. Härtill ansåges komma ytterligare rätt stora belopp för ståndskogslikviden m. m., så att de i sin helhet beräknades uppgå till omkring 20,000 kronor, ett belopp som med säkerhet icke komme att visa sig för högt. Uppenbart vore, att en sådan summa, om den skulle fördelas på delägarna i skifteslaget, måste fullständigt förstöra deras ekonomi och göra tillståndet i detta avseende inom den lilla byn outhärdligt för de nuvarande åboarna. Hjälp vore här, såsom ock framhölles av de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, högeligen utav nöden.

På grund av vad sålunda anförts finge länsstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utverka, att statsbidrag måtte beviljas till kostnaderna för ifrågavarande skifte efter enahanda grunder, som medgivits i fråga om skiftet i Ljungdalen. Dock hölle länsstyrelsen i likhet med t. f. förste lantmätaren före, att skäl i förevarande fall icke föreläge att från åtnjutande av bidrag utesluta den ende delägaren, som icke vore mantalsskriven inom skifteslaget, då han, enligt vad känt vore, i avseende å förmåga att bära kostnaden syntes stå i ungefär samma ställning som de övriga skiftesdelägarna.

Med upplysning att laga skiftet å byn Mässlingen fastställts under loppet av november månad 1918 har lantmäteristyrelsen i utlåtande den 2 december 1918 förmått sig i allo ansluta sig till länsstyrelsens i ärendet gjorda hemställan.

Av vad i ärendet upplysts finner jag tydligt framgå, att Mässlingens byamän icke kunna antagas vara i stånd att själva gälda kostnaderna för laga skiftet. Det kan framhållas, att dessa kostnader beräknats uppgå till ungefär halvannan gång hela taxeringsvärdet å byn år 1916.

Då av de hörda myndigheternas utlåtanden, jämförda med resultaten av de utredningar, som för liknande ändamål på sin tid verkställdes angående enahanda förhållanden inom Ljungdalens by i samma socken, framgår, att de naturliga betingelserna för jordägarnas existens ingalunda äro förmånligare inom Mässlingens än inom Ljungdalens by, finner jag mig, i anslutning till myndigheternas förslag, nu böra tillstyrka statsbidrag efter samma beräkningsgrunder som för Ljungdalens by. Bidraget torde böra fördelas mellan skiftesdelägarna eftersom dessa äro skyldiga att deltaga i skifteskostnaderna. I förevarande fall torde även inom kommunen icke mantalsskriven jordägare böra komma i åtnjutande av statsbidraget. Enligt handlingarna äger ifrågavarande

Departementsscholar.

person, vars namn är Guttorm Guttormsson, $\frac{5}{72}$ mantal nr 3, år 1916 taxerat till 2,500 kronor.

Sådant särskilt bidrag synes böra, i likhet med förut beviljade bidrag av samma slag, utgå av det ordinarie förslagsanslaget till skiften och avvitrningar.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att — förutom det understöd till utflyttningar, som enligt därom meddelade föreskrifter kan komma att utgå av allmänna medel, — må från förslagsanslaget till skiften och avvitrningar till gäldande av kostnaderna för laga skiftet i Mässlängens by i Storsjö socken av Jämtlands län av Kungl. Maj:t anvisas bidrag med 1 krona 33 öre för varje hektar inrösningsjord och 1 krona för varje hektar annan mark, som ingått i skiftet, att mellan skiftesdelägarna fördelas efter som de äro skyldiga att deltaga i skifteskostnaderna, dock att bidrag icke må utgå till bolag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. . . . vid detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.